

**TURUN
YLIOPISTO**

Miten nuoret arvioivat tunnistavansa netissä toimivat groomaajat?

Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta
Psykologian ja logopedian laitos
Psykologia
Pro gradu -tutkielma

Laatija:
Marttiina Hagman

17.9.2023
Turku

Turun yliopiston laatujärjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu
Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta, Psykologian ja logopedian laitos, Psykologia

Tekijä: Martiina Hagman

Otsikko: Miten nuoret arvioivat tunnistavansa netissä toimivat groomaajat?

Ohjaajat: Tutkija-opiskelija Aino Juusola, Psykologia, Humanististen tieteiden, psykologian ja teologian tiedekunta, Åbo Akademi; Professori Riikka Korja, Psykologian ja logopedian laitos, Turun yliopisto

Sivumäärä: 35 sivua

Päivämäärä: 17.9.2023

Tässä Pro gradu -tutkielmassa selvitettiin miten ikä, sukupuoli ja asumismuoto ovat yhteydessä nuorten arvioihin kyvystään tunnistaa netissä toimiva groomaaja. Lisäksi tutkittiin, miten arviot omasta tunnistuskyvystä ovat yhteydessä siihen, millaisten groomaajien (itsevarmojen/varovaisten) nuoret tunnistavat ottaneen heihin yhteyttä netissä. Tarkastelun kohteena oli myös nuorten kokemus siitä, ovatko he saaneet riittävästi tietoa groomingista, ja tämän kokemuksen yhteys sekä oman tunnistuskyvyn arviointiin että groomaajatyyppien tunnistamiseen.

Tutkimuksessa käytetty aineisto on Pelastakaa Lapset ry:n ”Grooming nuorten silmin – selvitys 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä” -kyselyllä keräämä. Kyselyä jaettiin valtakunnallisesti kouluissa sekä sosiaalisessa mediassa keväällä 2021. Aineisto analysoitiin käyttäen sekä binääristä että multinomiaalisia logistisia regressioanalyysijä sekä tarkastelemalla vastausten frekvenssijakaumia.

Aineiston perusteella iällä oli yhteys nuorten arvioihin tunnistuskyvystään. Nuorimmat vastaajat kokivat todennäköisemmin etteivät tiedä, mistä tunnistaisivat netissä toimivan groomaajan kuin vanhimmat vastaajat. Tulokset groomaajatyyppien tunnistamisesta olivat osittain ristiriitaiset: sekä myönteinen että kielteinen arvio omasta tunnistuskyvystä oli yhteydessä varovaisten groomaajien tunnistamiseen, mutta eri toimintatapojen osalta. Nuoret, jotka kokivat, etteivät ole saaneet riittävästi tietoa groomingista arvioivat todennäköisemmin tunnistuskykynsä kielteisesti. Samoilla vastaajilla korostui itsevarmojen groomaajien kuvailu sekä yhteydenoton seksuaalissävyytteisyyden tunnistaminen, tekijätyyppistä riippumatta.

Tämän tutkimuksen perusteella tiedon tarjoaminen ja jo esimurrosikäisten huomioiminen on tärkeää nuorten suojaamiseksi netissä tapahtuvalta groomingilta. Nuorten kyvystä tunnistaa eri groomaajatyyppijä ei voida muodostaa vahvoja johtopäätöksiä. Nuorten tietoisuutta etenkin varovaisesta groomaamisesta olisi kuitenkin tärkeää lisätä. Tulokset saattavat viitata siihen, että etenkin riittämättömästi tietoa saaneet nuoret käsittävät groomingin pääasiassa yhteydenottojen seksuaalissävyytteisyyden kautta, jolloin hienovaraisemmat lähestymistavat voivat jäädä tunnistamatta. Groomingin määrittelyä ja tekijätyyppien luokittelua tulisi jatkossa selkiyttää, sekä pyrkiä luomaan mittareita, joilla kartoittaa luotettavammin nuorten tunnistustaitoja ja kokemuksia groomingista.

Avainsanat: Grooming, houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, nuoret, netti, tekijöiden tunnistaminen

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Groomingin esiintyvyys	6
1.2	Groomaajat	7
1.2.1	Tekijöiden toimintatavat	7
1.2.2	Tekijätyyppien luokittelu	8
1.3	Riskitekijöitä groomatuksi joutumiselle	9
1.3.1	Ikä	10
1.3.2	Sukupuoli	10
1.3.3	Asumismuoto	10
1.4	Psykologiset mekanismit groomaajien tunnistamisessa	11
1.5	Merkitys ja ajankohtaisuus	12
1.6	Hypoteesit ja tutkimuskysymykset	13
2	Menetelmät	15
2.1	Mittarit	15
2.1.1	Grooming nuorten silmin – selvitys 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä	15
2.1.2	Muuttajat	16
2.2	Tutkittavat	18
2.3	Tutkimuksen eettisyys	19
2.4	Analyysi	20
3	Tulokset	22
3.1.1	Nuorten tunnistuskykyä selittävä binäärinen logistinen regressioanalyysi	22
3.1.2	Groomaajien raportoimista selittävät multinomiaaliset logistiset regressioanalyysit	23
3.1.3	Frekvenssijakaumat ja prosenttiosuudet	28
4	Pohdinta	32
4.1	Arvio omasta tunnistuskyvystä	32
4.2	Kokemus saadun tiedon riittävydestä	33
4.3	Tutkimuksen merkitys	34
4.4	Tutkimuksen rajoitteet, vahvuudet ja jatkotutkimusehdotukset	36
4.5	Yhteenveto	38

Lähteet	40
Liite 1	44
Liite 1: Kysymyksien 16. ja 48. vastausvaihtoehdot	44

1 Johdanto

Laajojen suomalaistutkimusten mukaan nuorten seksuaalisen hyväksikäytön kokemukset ovat olleet laskussa viime vuosikymmeninä (Fagerlund ym., 2013, Laaksonen ym., 2011).

Vastaavaa suuntaa ei kuitenkaan havaittu enää tuoreimmassa kansallisessa

Lapsiuhritutkimuksessa (Mielityinen ym., 2022), ja vuodesta 2013 seksuaaliväkivallan kokemukset ovatkin yleistyneet niin kuudes- kuin yhdeksäsluokkalaisilla tytöillä. Vuodesta 2013 myös internetissä koettu seksuaalinen häirintä on yleistynyt merkittävästi (Mielityinen ym., 2022). Yhä nuoremmilla lapsilla on nykyään pääsy internettiin, ja sosiaalisen median käytöstä on tullut nuorille arkipäivää (Dyer, 2018). Vaikka sosiaalinen media voi tarjota monenlaisia hyötyjä, kuten mahdollisuuden sosiaalisten suhteiden vahvistamiseen ja sosiaalisten piirien laajentamiseen, luo sen käyttö myös monenlaisia riskejä. Onkin mahdollista, että kokemukset väkivallasta, mukaan lukien seksuaalinen väkivalta, ilmenevät yhä enemmissä määrin digitaalisessa ympäristössä (Mielityinen ym., 2022).

Grooming tarkoittaa aikuisen lapsen kohdistamaa houkuttelua seksuaalisiin tarkoituksiin (Forss & Tolvanen, 2013). Tarkoituksena on kohdistaa lapsen seksuaaliväkivaltaa, mutta grooming voidaan itsessään nähdä myös yhdeksi seksuaaliväkivallan muodoksi (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2022). Grooming on vaikeasti määriteltävä ilmiö, joka voi näyttäytyä monenlaisena toimintana. Craven ja kumppanit (2006) kuvailevat sitä prosessiksi, jossa lasta, tämän lähipiiriä ja ympäristöä valmistellaan lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Prosessin tarkoituksena on tehdä lapsi helposti tavoitettavaksi ja kontaktille myönteiseksi sekä varmistaa, ettei tämä kerro asiasta eteenpäin. Toiminnaltaan groomingprosessi voi olla nopeasti etenevää ja uhria spontaanisuuteen houkuttelevaa tai pitkäjänteistä luottamuksellisen suhteen rakentamista (Webster ym., 2012). Groomingia voi tapahtua sekä netissä että netin ulkopuolella, ja se on Suomessa tuomittava rikos (Tolvanen & Forss, 2013). Tutkimusten mukaan teknologian välityksellä tapahtuvan lapsen seksuaalisen hyväksikäytön vaikutukset ovat yhtä vakavia kuin muissakin hyväksikäyttötilanteissa, vaikka yleisesti niiden on ajateltu olevan lievempiä (Hamilton-Giachritsis ym., 2020; Joleby ym., 2020). Groomingilla voi olla merkittäviä haitallisia seurauksia nuorten hyvinvoinnille (Hamilton-Giachritsis ym., 2021; Martellozzo, 2019; Ybarra ym., 2004), kuten masentuneisuutta, itsetuhoisuutta tai häpeän kokemusta tapahtuneesta (Martellozzo, 2019).

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, miten nuoret arvioivat kykynsä tunnistaa netissä toimiva groomaaja. Lisäksi tutkittiin, mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat ottaneen heihin yhteyttä netissä. Selittäviä muuttujia arvioidulle tunnistuskyvyille olivat ikä, sukupuoli ja asumismuoto. Arvio tunnistuskyvystä toimi selittävänä muuttujana yhteyttä ottaneiden groomaajien kuvailuille. Lisäksi tarkasteltiin nuorten arvioita siitä, ovatko he saaneet riittävästi tietoa groomingista ja tämän yhteyttä sekä arvioon tunnistuskyvystä että groomaajien kuvailuun. Grooming muodostaa riskin lasten ja nuorten hyvinvoinnille, minkä vuoksi sen tutkiminen ja syvempi ymmärtäminen on tärkeää.

1.1 Groomingin esiintyvyys

Vaikeasti määriteltävänä ilmiönä myös groomingin esiintyvyyttä on haastavaa arvioida tarkasti. Arviota hankaloittaa muun muassa se, etteivät uhrit välttämättä kerro asiasta, tai edes tunnista joutuneensa kyseisen toiminnan kohteeksi (Martellozzo, 2019). Lisäksi esiintyvyyttä arvioidessa prosessi tulisi voida erotella muusta seksuaalisesta toiminnasta sekä seksuaalisesta hyväksikäytöstä, joka on groomingin päämäärä, mutta ei välttämätön lopputulos. Esimerkiksi Suomen rikoslaissa seksuaalissävytteinen viestittely lapselle voi jo täyttää lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tai sen yrityksen kriteerit, siinä missä lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin kattaa lähinnä teon valmistelut (Poliisi, 2022). Voikin olla haastavaa erottaa, missä menee raja eri tekojen välillä.

Madigan ja kumppaneiden (2017) tutkimuksessa noin joka viides nuori oli kokenut haluamattaan netissä altistusta seksuaaliselle materiaalille ja joka yhdeksäs seksuaalisia yhteydenottoja. De Santistebanin ja Gámez-Guadixin (2018) tutkimuksessa tytöistä 16 prosenttia ja pojista yhdeksän prosenttia oli saanut netissä seksuaalisia pyyntöjä aikuisilta. Suomalaisen lapsiuhritutkimuksen (Mielityinen ym., 2022) mukaan seksuaalista häirintää tai ehdottelua netissä oli kokenut kuudesluokkalaisista 21 prosenttia ja yhdeksäsluokkalaisista 36 prosenttia. Edellä mainitut luvut eivät kuitenkaan kerro itsessään groomingin esiintyvyydestä. Greene-Colozzin ja kumppaneiden (2020) tutkimuksessa 23 prosentilla nuorista oli kokemuksia, jotka viittasivat netissä tapahtuneeseen groomingiin.

1.2 Groomaajat

Tässä tutkimuksessa termillä tekijä tarkoitetaan groomaajaa, eli aikuista, joka houkuttelee lasta tai nuorta seksuaalisiin tarkoituksiin. Tutkimuksessa käytetyssä mittarissa tekijä on määritelty henkilöksi, joka on ollut nuoreen yhteydessä netissä ja on nuoren arvion tai tietojen mukaan aikuinen tai nuorta vähintään viisi vuotta vanhempi. Viitattaessa muihin tutkimuksiin määritelmä voi vaihdella, ja kyse on usein tekijöistä, joiden toiminta netissä on edennyt groomaamisesta seksuaalirikoksiin.

1.2.1 Tekijöiden toimintatavat

Groomingprosessi ei etene kaikilla tekijöillä samalla tavalla, mutta tyypillisesti tekijöiden toiminnassa voidaan havaita seuraavat kolme vaihetta: suhteen luominen, seksuaalisen sisällön keskusteluun tuominen ja seksiin liittyvän keskustelun voimistaminen sekä arviointi, jossa tekijä tarkastelee uhrin luottamusta, haavoittuvuutta, vastaanottavuutta, sekä tämän ympäristöä (Williams ym., 2013). Muun muassa Williams ja kumppanit (2013), Wolak ja kumppanit (2004) sekä O'Connell (2003) havaitsivat tekijöiden useimmiten esittelevän itsensä aikuisina todenmukaisella iällään ja jopa korostaen ikäeroa nuoreen. Moni tekijä kertoo nuorelle, että on etsimässä seksuaalista suhdetta (Whittle ym., 2013; Wolak ym., 2004). Tekijät kuitenkin saattavat valheellisesti lupailta rakkautta ja romanttista suhdetta uhreilleen ja nuoret voivatkin kokea olevansa rakastuneita, läheisiä tai ystäviä tekijän kanssa (Wolak ym., 2004).

Wolakin ja kumppaneiden (2004) tutkimuksessa valtaosa seksuaalisesta kanssakäymisestä nuoren ja tekijän välillä oli tapahtunut yhteisymmärryksessä ilman fyysistä väkivaltaa. Vaikka tekijät ovat manipuloineet uhreja, ei näiltä ollut peitelty tapaamisten tarkoitusta. Tekijät vaikuttaisivat kuitenkin käyttävän painostusta yhtenä strategiana yllyttääkseen nuoria seksuaaliseen toimintaan netissä (Joleby ym., 2021; O'Connell, 2003).

Monissa tapauksissa nettikeskustelut tekijän ja nuoren välillä etenevät nopeasti seksuaalissävytteisiin aiheisiin (Black ym., 2015; Winters ym., 2017). Tämä voi olla tapa kartoittaa, ketkä voisivat olla alttiita groomingprosessille, jolloin ei hukata resursseja nuoriin, joiden kohdalla yritys todennäköisesti epäonnistuisi (Black ym., 2015).

Groomingprosessin oikeuttamiseksi tekijöillä on usein kognitiivisia vääristymiä ja perusteluja toiminnalleen, jotka voivat liittyä esimerkiksi uhrin syyllistämiseen, oman haluttavuuden ja hyvyyden korostamiseen tai lapsen aikuiseen rinnastamiseen (de Santisteban ym., 2018). Myös internet ympäristönä vaikuttaisi hämärtävän osalla käsitystä siitä, mikä on sallittua ja hyväksyttyä toimintaa (Martellozzo, 2012). Netin kautta tapahtuneessa kontaktissa voi olla helpompi etäännyttää itsensä siitä, että uhri on todellinen henkilö. Lisäksi netin kautta on helppo löytää samanmielisiä yhteisöjä, joilta saada tukea ja oikeutusta toiminnalleen.

1.2.2 Tekijätyyppien luokittelu

Muun muassa Martellozzo (2012), DeHart ja kumppanit (2017), Webster ja kumppanit (2012) sekä van Gijn-Grosvenor ja kumppanit (2021) ovat luokitelleet groomaajia tekijätyypeittäin. Selvärajaisten, toisensa poissulkevien luokkien määrittely on kuitenkin haastavaa, eikä ihmisluonteen monivivahteisuus huomioiden mielekäästäkään. Martellozzo (2012) on luokitellut tekijöitä jatkumolla, joka kuvastaa tekijän avoimuutta ja vaihtelee hyperitsevarmasta hypervarovaiseen groomaajaan. Avoimuus kuvastaa sitä, kuinka huolissaan tekijä on mahdollisuudesta kiinni jäämiseen. DeHartin ja kumppaneiden (2017) luokittelussa on yhtäläisyyksiä Martellozzon jaottelun kanssa (Martellozzo, 2019), minkä lisäksi siinä on tarkasteltu, suunnittelevatko tekijät tapaamista, kuinka paljon yhteydenpitoon käytetään aikaa, kuinka paljon he paljastavat itsestään ja kuinka paljon he haluavat tietoa ja materiaalia nuoresta. Van Gijn-Grosvenor ja kumppanit (2021) ovat käyttäneet pitkälti samoja kriteerejä, minkä lisäksi jaottelun perusteena on seksuaalisten aiheiden painoarvo yhteydenpidossa. Lisäksi Webster ja kumppani (2012) ovat ottaneet huomioon muun muassa aiemmat tuomiot seksuaalirikoksista, tekijöiden uskomukset oman toimintansa oikeuttamiseksi sekä yhteydenpidon muihin seksuaalirikollisiin.

Näiden luokittelujen perusteella tekijätyyppien tarkastelussa korostuvat siis toimintatavat, jotka voivat heijastella varovaisuutta tai itsevarmuutta, ja jotka ilmenevät esimerkiksi siten, suunnitteleeko tekijä tapaamista, kuinka pitkä kontakti on, kuinka paljon tekijä paljastaa itsestään ja mikä painoarvo seksuaalissävytteisyydellä on yhteydenpidossa. Tämän lisäksi korostuu tekijän motivaatioon ja persoonallisuuteen liittyvät ominaisuudet: sekä Webster ja kumppanit (2012) että van Gijn-Grosvenor ja kumppanit (2021) tunnistivat groomaajatyyppin, joka etsii läheisyyttä ja romanttista suhdetta lapseen sekä tekijän, jolla korostuu pääasiassa oman seksuaalisen tarpeen tyydyttäminen ja uhrin epäinhimillistäminen. Lisäksi DeHart ja

kumppanit (2017) tunnistivat tekijätyypin, jonka motivaationa on ennen kaikkea seksuaalisen materiaalin ostaminen tai markkinointi. Näin ollen tekijöissä voitaisiin luokitella olevan henkilöitä, joilla on esimurros- tai murrosikäisiin kohdistuvaa seksuaalista mieltymystä, mahdollista antisosiaalisuutta tai joiden toimintaa ohjaavat taloudelliset intressit.

Tässä tutkimuksessa tekijöistä käytettiin jaottelua itsevarmoinhin ja varovaisiin. Erottelu tehtiin itsevarmuuteen tai varovaisuuteen viittaavien toimintatapojen perusteella, joita käytetyssä mittarissa oli kartoitettu. Taulukossa 1 on jaoteltuna joitakin tällaisia toimintatapoja Martellozzon (2012; 2019) sekä DeHartin ja kumppaneiden (2017) tutkimusten perusteella.

Taulukko 1

Groomaajien luokittelua itsevarmoinhin ja varovaisiin Martellozzon (2012; 2019) sekä DeHartin ja kumppaneiden (2017) tutkimusten pohjalta

Tekijätyyppi	
Itsevarmat	Varovaiset
Heti avoimia seksuaalisista aikeistaan	Eivät julkaise sopimattomia kuvia / viestejä
Eivät salaile identiteettiään	Eivät kerro juurikaan itsestään
Pyytävät kuvia lapselta	Haluavat varmistaa erilaisin keinoin, että
Kiinnostuneita lapsen fyysisistä ominaisuuksista	kyseessä todella lapsi
Ohjeistavat lasta seksuaalisessa käyttäytymisessä	Yhteydenpito vaatii aktiivisuutta lapselta
	Groomaaminen alkaa pikkuhiljaa
	Tavoittelevat tapaamista

1.3 Riskitekijöitä groomatuksi joutumiselle

Aiempien tutkimusten pohjalta on tunnistettu riskitekijöitä niin yleisesti kuin netissäkin seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiselle. Yksinomaan groomingia koskevaa tutkimusta on vähemmän. Seuraavaksi esitellään ne yksilöön liittyvät tekijät, jotka ovat valikoituneet tämän tutkimuksen muuttujiksi.

1.3.1 Ikä

Aiempien tutkimusten perusteella kokemukset netissä tapahtuvasta seksuaaliväkivallasta ovat yleisempiä murrosikäisten kuin esimurrosikäisten keskuudessa. Uusimman lapsiuhritutkimuksen (Mielityinen ym., 2022) mukaan yhdeksäsluokkalaiset kokevat seksuaalista häirintää ja ehdottelua netissä merkitsevästi enemmän kuin kuudesluokkalaiset. Wolakin ja kumppaneiden (2004) tutkimuksessa netissä seksuaalirikoksen kohteeksi joutuneista nuorista 76 prosenttia oli 13–15-vuotiaita, eikä alle 12-vuotiaita ollut ollenkaan. Myös netissä saatujen seksuaalisten pyyntöjen määrä vaikuttaisi kasvavan iän myötä (de Santisteban ym., 2018). Tätä saattaa osittain selittää iän myötä lisääntyvä seksuaalinen uteliaisuus ja kokeilunhaluisuus, mikä voi johtaa riskikäyttäytymiseen netissä (Wolak ym., 2010). Toisaalta eroja saattaa selittää sekin, etteivät nuoremmat lapset ole samassa määrin netin kautta tavoitettavissa, joskin netin käyttö on yleistynyt viime vuosina yhä nuorempien keskuudessa (Dyer, 2018).

1.3.2 Sukupuoli

Tyttöjen on todettu useissa eri tutkimuksissa olevan suuremmissa riskissä netissä tapahtuvalle seksuaaliväkivallalle kuin poikien (de Santisteban & Gámez-Guadix, 2018; Mitchell ym., 2014). Tyttöjen lisäksi sukupuolivähemmistöön kuuluvat nuoret vaikuttaisivat olevan erityisessä riskissä seksuaaliväkivallan kokemuksille netissä (Mielityinen ym., 2022). Viimeisimmässä lapsiuhritutkimuksessa muunsukupuoliset raportoivat eniten kokemuksia kaikista seksuaalisen häirinnän ja ehdottelun muodoista. Powellin ja kumppaneiden (2020) tutkimuksen mukaan transsukupuoliset kokevat enemmän digitaalista seksuaalista häirintää verrattuna heteroseksuaaleihin cissukupuolisiin, joskin tutkittavat olivat aikuisia.

1.3.3 Asumismuoto

Perherakenteella on havaittu yhteys seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiseen. Seksuaalisen hyväksikäytön kokemusten on todettu olevan selvästi yleisempiä niillä nuorilla, jotka ovat kasvaneet ilman toista biologista vanhempaansa (Laaksonen ym., 2011).

Lapsiuhritutkimuksessa (Mielityinen ym., 2022) perhemuoto oli yhteydessä nuorten seksuaalikokemuksiin aikuisten kanssa niin, että ydinperheissä asuvilla nuorilla kokemuksia oli vähiten ja lastensuojelulaitoksessa asuvilla eniten. Lastensuojelulaitoksessa asuvilla oli kokemuksia kuusinkertainen määrä ydinperheessä asuviin nähden. Uusioperheissä asuvilla

nuorilla kokemuksia oli hieman enemmän kuin yksinhuoltajaperheissä asuvilla.

Tutkimuksissa kartoitettiin kuitenkin seksuaaliväkivaltaa yleisesti, eikä ennen kaikkea netissä tapahtuneena. Netin ulkopuolella tulosta voisi selittää esimerkiksi vieraiden aikuisten suurempi rooli niiden nuorten elämässä, jotka eivät asu molempien vanhempiansa kanssa. Netissä koettuun seksuaaliväkivaltaan asumismuoto sen sijaan vaikuttaisi olevan yhteydessä ennen kaikkea sen kautta, onko nuoren arjessa aikuisia, jotka valvovat netin käyttöä: kiinnostus nuoren nettikäyttäytymistä kohtaan voi suojata groomingilta (Greene-Colozzi ym., 2020; Juusola ym., 2021), siinä missä valvonnan puute on yhteydessä tuntemattomien kanssa keskustelemiseen ja seksuaalisiin yhteydenottoihin netissä (Greene-Colozzi ym., 2020).

1.4 Psykologiset mekanismit groomaajien tunnistamisessa

Groomaajien tunnistamisen taustalla vaikuttavat monet kognitiiviset prosessit, joita on tärkeää ymmärtää ilmiötä tutkittaessa. Saatu tieto esimerkiksi ohjaa ihmisen havainnointikykyä ja mahdollistaa tätä kautta asioiden tunnistamisen. Toisin sanoen kyky tunnistaa jotain vaatii tietoa siitä, mitä ollaan tunnistamassa, ja aiempi tieto voi ohjata sitä, millaisia johtopäätöksiä havainnoista tehdään. Myös sosiaalinen konteksti on tiedon sisäistämässä olennaista (mm. Bandura, 1977; Eysenck, 2012). Nuorten on esimerkiksi todettu saavan tietoa ja keskustelemaan seksuaalisuudesta enemmän vertaisten kuin aikuisten kanssa (Sprecher ym., 2008), ja vertaisilta saatu seksuaalitieto vaikuttaa olevan tehokkaampaa asenteiden muuttamisessa kuin koulujen tarjoama opetus, joskin tilanne on päinvastainen faktatiedon oppimisen suhteen (Mellanby, 2001).

Tiedon paikkaansa pitävyydellä on olennainen merkitys havainnoinnin kannalta. Esimerkiksi stereotypiat voivat vaikuttaa havainnointiin ja arviointikykyyn helposti ja tiedostamattomasti (Tversky & Kahneman, 1974). Netissä toimiva seksuaalirikollinen on usein kuvailtu entuudestaan uhrille tuntemattomana pedofiilinä, joka esittää olevansa nuoren vertainen houkutellen tämän tapaamiseen, jossa raiskaa nuoren (Wolak ym., 2004). Tieteelliset tutkimukset aiheesta antavat kuitenkin netissä toimivista tekijöistä varsin erilaisen käsityksen. Olisikin ensisijaisen tärkeää, että nuoret saisivat groomingista ajantasaista ja paikkansapitävää tietoa. Näin ollen tulisi kiinnittää huomiota myös siihen, mistä nuoret tietoa saavat ja hakevat.

Tiedetään, että suomalaisten nuorten seksuaalitiedot ovat yleisesti ottaen hyvässä tasolla, ja Suomi onkin yksi Euroopan edelläkävijöistä kokonaisvaltaisella seksuaalikasvatuksellaan (Kontula, 2010). Vuodesta 1996 vuoteen 2006 seksuaalinen ahdistelu, seksi mediassa ja lasten seksuaalisuus olivat eniten lisääntyneitä seksuaalikasvatuksen aiheita (Kontula & Meriläinen, 2007). Vielä ei kuitenkaan ole tutkittu, miten nuoret käsittävät ja tunnistavat groomingin, ja mitkä tekijät siihen ovat yhteydessä. Tunnistamisen taustalla vaikuttavia psykologisia mekanismeja on todennäköisesti useita, eikä niitä tunneta vielä hyvin. Ilmiötä tutkittaessa olisi kuitenkin tärkeää huomioida saadun tiedon, arviointi-, valinta- ja päätösprosessien sekä ajatteluvääristymien vaikutus.

1.5 Merkitys ja ajankohtaisuus

Grooming-ilmiötä on tutkittu ensisijaisesti keskittymällä rikoksen tekijöihin, heidän toimintatapoihinsa ja toiminnan seurauksiin. Uhrien kokemuksia on tutkittu ennen kaikkea retrospektiivisesti. Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on ensimmäisiä, jossa ilmiötä on lähestytty nuorten omien sen hetkisten käsitysten ja kokemusten kautta. Tutkimus antaa uniikkia tietoa siitä, miten nuoret tunnistavat netissä toimivat groomaajat. Tutkimuksella on yhteiskunnallista merkitystä muun muassa nuorille suunnattavan seksuaalikasvatuksen suunnittelussa. Nuoriin kohdistuva grooming voi jäädä herkästi piiloon, sillä uhrit eivät välttämättä tunnista heihin kohdistuneen rikollista toimintaa, eivätkä näin ollen osaa asiasta kertoa. Pelastakaa Lapset ry:n selvityksessä (Juusola ym., 2021) kävi lisäksi ilmi, ettei suurin osa (75 %) nuorista pitänyt kohtaamaansa groomingia vakavana asiana, vaan päinvastoin lähes normina, mikä vaikuttaa jälleen asiasta kertomiseen.

Aineiston keruu on toteutettu keväällä 2021, keskellä COVID-19 pandemia-aikaa. Tämä lisää tutkimuksen ajankohtaisuutta ja merkityksellisyyttä, sillä niin nuorten kuin aikuistenkin netin käyttö lisääntyi korona-aikana (Yle, 2020; Tilastokeskus, 2021). EU Kids Online 2020 -tutkimuksessa 9–16-vuotiaiden nuorten netissä käyttämä aika vaihteli 134 minuutista 219 minuuttiin päivässä (Smahel ym., 2020). Netin käytön laatukin on oletettavasti ollut muutoksessa, kun muuta kautta saatava sosiaalinen vuorovaikutus on ollut rajoitettuna ja yksinäisyyden kokemukset kasvussa.

1.6 Hypoteesit ja tutkimuskysymykset

Aiheesta ei ole aiempaa tutkimusta, joiden pohjalta voitaisiin asettaa perusteltuja hypoteeseja. On kuitenkin oletettavaa, että nuoret, jotka kokevat saaneensa riittävästi tietoa groomingista kokevat todennäköisemmin tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan. Samaisten nuorten voidaan arvella tunnistavan paremmin varovaisia groomaajia heihin yhteyttä ottaneiden tekijöiden joukosta kuin nuorten, jotka eivät koe saaneensa tietoa riittävästi. Olettamukset perustuvat kognitiiviseen psykologiaan ja ymmärrykseen siitä, kuinka saatu tieto ohjaa havainnointikykyä ja asioiden tunnistamista.

Netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta koskettaa aiempien tutkimusten perusteella enemmän murros- kuin esimurrosikäisiä nuoria. 2000-luvulla opetus seksuaalioikeuksista, seksuaalisesta häirinnästä, seksuaalilainsäädännöstä ja seksuaalisuudesta mediassa on aloitettu Suomessa keskimäärin kahdeksannella luokalla (Kontula, 2010), eli tätä nuoremmille ei myöskään tarjota aiheesta samassa määrin tietoa. Voitaisiin siis olettaa, etteivät tässä tutkimuksessa nuorimmat vastaajat koe yhtä todennäköisesti tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan kuin vanhemmat vastaajat.

Vaikka tyttöjen ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien on todettu olevan suuremmassa riskissä netissä tapahtuvan seksuaaliväkivallan kohteeksi joutumiselle, saattavat pojat olla erityisessä riskissä tiedon ja tunnistamisen ulkopuolelle jäämiselle. Kontulan ja Meriläisen tutkimuksessa (2007) poikien seksuaalitiedot olivat merkittävästi huonommat kuin tyttöillä, ja poikien oli erityisen haastavaa tunnistaa nimenomaan seksuaalisen häirinnän moniulotteisuutta. Seksuaalikasvatuksen arvioitiin olevan ennen kaikkea tyttöjen kehitykseen ja heihin kohdistuviin riskeihin keskittynyttä, jolloin pojat kokevat tiedontarpeensa ohitetuiksi. Myös Väestöliiton seksuaalioikeuksia käsittelevässä väestötietosarjassa (Ilmonen ym., 2019) todetaan, että erityisesti poikien oppimistarpeet tulisi huomioida seksuaalikasvatuksessa nykyistä paremmin. Tämän perusteella voitaisiin arvella, etteivät pojat koe yhtä todennäköisesti tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan tyttöihin verrattuna.

Perherakenteella on todettu vaikutus seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi joutumiselle. Tässä tutkimuksessa kartoitettu grooming on netissä tapahtuvaa, ja koska aiempien tutkimusten perusteella netissä koettu seksuaaliväkivalta on yhteydessä ennen kaikkea

nettikäyttäytymiseen ja sen valvontaan, voidaan olettaa, ettei asumismuoto itsessään ole yhteydessä nuoren arvioon tunnistuskyvystään.

Tutkimuksen tavoitteena oli lisätä tietoa siitä, miten nuoret itse tunnistavat ja kokevat netissä toimivat groomaajat. Tuomalla nuorten ääntä kuuluviin voidaan laajentaa ymmärrystä ilmiöstä sekä tavoista, joilla alaikäisiä voitaisiin suojella seksuaaliväkivallalta.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten taustatekijät (ikä, sukupuoli, asumismuoto) ovat yhteydessä nuorten arvioihin kyvyistään tunnistaa groomaaja?
2. Miten nuorten arviot kyvyistään tunnistaa groomaaja ovat yhteydessä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat ottaneen heihin yhteyttä netissä?
3. Miten nuorten kokemukset saamansa tiedon riittävydestä ovat yhteydessä edellä mainittuihin tunnistamisen muotoihin?

2 Menetelmät

2.1 Mittarit

2.1.1 Grooming nuorten silmin – selvitys 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä

Tässä tutkimuksessa käytetty aineisto on Pelastakaa Lapset ry:n keräämä. Grooming nuorten silmin – selvitys 11–17-vuotiaiden lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä - kyselyllä kartoitettiin nuorten kokemuksia netissä tapahtuvasta seksuaalisesta houkuttelusta. Kyselyä kehittämässä olivat psykologi Aino Juusola, Nettivihje-toiminnan erityisasiantuntijat sekä konsultatiivisessa roolissa psykologi Julia Korkman. Kysely mukaili tyyliltään aiempia lapsille kohdistettuja kyselyjä, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselyä (2019), joka tuottaa luotettavasti ja laajasti tietoa eri ikäisten nuorten hyvinvoinnista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 2023). Kyselylomake pilotoitiin kymmenellä lapsella ja muokattiin heidän palautteensa mukaan ennen julkaisua. Kysely sisälsi yhteensä 69 kysymystä. Kyselylomakkeen alussa informoitiin tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta sekä oikeudesta keskeyttää osallistuminen koska tahansa. Lisäksi tiedotettiin, että vastaukset käsitellään anonymisti, ja ettei vastauksia voida yhdistää yksittäiseen vastaajaan. Osallistujat vastasivat kysymyksiin, joilla varmistettiin ymmärrys edellä mainituista asioista. Lomakkeen lopuksi tarjottiin asianmukaisia yhteystietoja sen varalta, että vastaajat kokisivat kyselystä psyykkistä stressiä tai haluaisivat tehdä ilmoituksen itseensä tai toiseen kohdistuneesta groomingista tai muusta seksuaaliväkivallasta.

Kyselyn alussa groomingin kerrottiin tarkoittavan lapsen tai nuoren houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin ja sitä tapahtuvan usein netissä ja sosiaalisessa mediassa. Grooming-prosessia kuvailtiin aikuisen yrityksenä luoda luottamuksellinen suhde nuoreen, minkä tarkoituksena on houkutella joko netissä tai kasvokkain tapahtuvaan seksuaaliseen kanssakäymiseen aikuisen kanssa. Yhteydenpidon kerrottiin voivan olevan hidasta tai suoraa ja nopeaa. Esimerkkeiksi yhteydenpidon laadusta kerrottiin seksuaalissävytteisten viestien ujuttamisen keskusteluun, alastonkuvien pyytämisen, seksuaalissävytteisen kommentoinnin ja alastonkuvilla kiristämisen. Tekijän selitettiin tarkoittavan tässä yhteydessä henkilöä, joka on ollut vastaajaan yhteydessä netissä ja jonka vastaaja tietää tai arvioi olleen aikuinen tai vähintään itseä viisi vuotta vanhempi.

Aineiston keruu toteutettiin sähköisellä Webropol-kyselylomakella, joka oli auki 15.2-2.3.2021. Kysely lähetettiin 499 koululle valtakunnallisesti. Koulut valikoituivat siten, että jokaisesta maakunnasta kymmenen suurinta koulua otettiin mukaan, minkä lisäksi kouluja valittiin myös pienemmistä kaupungeista ja kunnista. Valikoinnissa hyödynnettiin opetushallituksen tilastopalvelua (www.vipunen.fi). Kouluista 15 oli ruotsinkielisiä. Koulujen rehtoreille, opettajille sekä oppilaiden huoltajille lähetettiin saatekirjeet, jotka sisälsivät tietoa tutkimuksesta ja sen toteutuksesta. Lisäksi kyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa, missä hyödynnettiin sosiaalisen median vaikuttajaa ja Pelastakaa Lapset ry:n sidosryhmiä.

2.1.2 Muuttajat

Tämän tutkimuksen analyyseihin muuttujiksi valittiin seuraavat kyselylomakkeen kysymykset: ”Tiedätkö, mistä tunnistaisit tekijän, joka pyrkii groomaamaan, eli houkuttelemaan seksuaalisiin tarkoituksiin?”, ”Oletko saanut mielestäsi riittävästi tietoa groomingista?”, ”Miten kuvaisit tekijöitä (groomaajia), jotka ovat ottaneet sinuun yhteyttä netissä? Voit valita useamman vaihtoehdon”, ”Minkä ikäinen olet?”, ”Sukupuoli?” ja ”Asutko tällä hetkellä?”.

Kysymys tekijöiden tunnistamisesta oli kolmiluokkainen vastausvaihtoehdoilla ”Kyllä”, ”En” ja ”En osaa sanoa”. Kysymys groomingista saadun tiedon riittävydestä oli dikotominen vastausvaihtoehdoilla ”Kyllä” ja ”En”. Kysymyksessä eri groomaajatyypien kuvailusta oli 14 vastausvaihtoehtoa, jotka löytyvät liitteestä 1. Kysymyksessä vastaajan iästä pystyi valitsemaan ikävuosien 11–17 vuoden väliltä. Kysymyksessä vastaajan sukupuolesta vaihtoehdot olivat ”tyttö/nainen”, ”poika/mies”, ”muu”, ”en halua määritellä sukupuoltani” ja ”en halua kertoa”. Kysymykseen asumismuodosta oli 9 vastausvaihtoehtoa, jotka löytyvät liitteestä 1. Kaikki valitut muuttajat olivat kategorisia lukuun ottamatta ikää, joka oli jatkuva muuttuja.

Lisäksi kysymykset ”Mistä olet saanut tietoa? Voit valita useamman vaihtoehdon” sekä ”Onko sinuun ollut netin välityksellä yhteydessä henkilö, jonka tiedät tai epäilet olleen tapahtumahetkellä aikuinen tai sinua vähintään 5 v. vanhempi?” otettiin tarkasteluihin mukaan kuvailevana datana. Myös kysymystä eri groomaajatyypien kuvailusta tarkasteltiin tilastollisten analyysien lisäksi deskriptiivisenä.

Kysymys tekijöiden tunnistamisesta koodattiin dikotomiseksi yhdistämällä ”En” ja ”En osaa sanoa” -vastaukset, joiden kummankin nähtiin edustavan kielteistä arviota tunnistuskyvystä. Tähän muuttujaan viitataan jatkossa nimellä arvioitu tunnistuskyky. Ikä luokiteltiin jakaumien tasaamiseksi uudelleen niin, että 11–13-vuotiaat yhdistettiin, koska 11- ja 12-vuotiaita oli selvästi muita vähemmän, jolloin muuttujasta tuli kategorinen. Loput ikävuodet käsiteltiin omina luokkina. Sukupuoli-muuttujasta yhdistettiin ”Muu” ja ”En halua määritellä” -vastaukset edustamaan ei-binääristä sukupuolta. ”En halua kertoa” -vastaukset jätettiin kokonaan analyysien ulkopuolelle, koska ne eivät anna tietoa vastaajan sukupuolesta. Asumismuodossa yhdistettiin jatkuvasti ja vuoroviikoin kahden huoltajan kanssa asuvat. Sukulaisilla tai sijoitettuna asuvat yhdistettiin kodin ulkopuolella asuviksi. ”Muu, mikä?” -vastaukset jätettiin kokonaan analyysien ulkopuolelle, koska ne sisälsivät avoimia vastauksia.

Eri groomaajatyyppeiden kuvailusta mukaan tilastollisiin malleihin valittiin sellaiset vaihtoehdot, joiden katsottiin kuvailevan itsevarmaa tai varovaista groomaajatyyppejä. Näiden mukaan muodostettiin eri toimintatapoja edustavia pareja, joista jokaiseen kuului sekä itsevarmaa että varovaista groomaajaa kuvaileva vaihtoehto. Pareista koodattiin kolme erillistä muuttujaa. Uudet muuttujat ja niihin kuuluvat groomaajien kuvailut on raportoitu Taulukossa 2. Koska alkuperäisen muuttujan luokat eivät olleet toisensa poissulkevia, tehtiin uusista muuttujista neliluokkaisia. Jokaisen uuden muuttujan kohdalla on mahdollista, että vastaaja on valinnut vain jommankumman annetuista groomaajan kuvailuista, molemmat tai ei kumpaakaan.

Taulukko 2

Eri groomaajatyypien kuvailun vastausvaihtoehtoista luodut parit ja uudet muuttajat

Groomaajatyypit		
Itsevarma	Varovainen	Uusi muuttaja
”Kontakti oli hyvin painostavaa/pakottavaa”	”Hän/He olivat hyvin ystävällisiä ja avuliaita”	Painostavuus
”Keskustelu oli alusta lähtien seksuaalissävyytteistä”	”Keskustelu muuttui vähitellen seksuaalissävyytteiseksi”	Seksuaalissävyytteisyys
”Hän/He kyselivät henkilökohtaisia ja/tai intiimejä asioita minusta”	”Hän/He olivat hyvin varovaisia yhteydenotoissaan”	Henkilökohtaisuus

2.2 Tutkittavat

Tutkimukseen osallistui yhteensä 1762 nuorta. Vastaajien ikä vaihteli 11–17 vuoden välillä. Valtaosa vastaajista (92 %, $n = 1519$) oli yli 13-vuotiaita. Vastanneista tyttöjä oli 71 % ($n = 1231$) ja poikia 18 % ($n = 317$). 3 % ($n = 52$) vastasi sukupuolekseen muu, 5 % ($n = 80$) ei halunnut määritellä ja 3 % ($n = 60$) ei halunnut kertoa. Nuorista 27 % ($n = 479$) täytti sähköisen kyselylomakkeen oppitunnilla ja 73 % ($n = 1283$) sosiaalisen median kautta. 66 % ($n = 1155$) vastaajista kävi peruskoulua, 20 % ($n = 337$) lukiota, 10 % ammattikoulua ($n = 177$), 3 % ($n = 49$) jotain muuta ja 1 % ($n = 15$) ei opiskellut kyseisellä hetkellä missään. Suurimmalla osalla nuorista äidinkielenä oli suomi (97 %, $n = 1514$), minkä jälkeen yleisimpiä kieliä olivat englanti (3 %, $n = 46$), ruotsi (2 %, $n = 39$) ja venäjä (1 %, $n = 16$). Valtaosa vastaajista oli asunut koko elämänsä (96 %, $n = 1644$) tai yli 10 vuotta (3 %, $n = 43$) Suomessa. Yli puolet vastaajista (62 %, $n = 1075$) asui jatkuvasti kahden huoltajan kanssa, 14 % ($n = 245$) asui vuoroviikoin huoltajien luona ja 17 % ($n = 293$) asui vain toisen huoltajan

kanssa. 4 % ($n = 72$) vastaajista asui kodin ulkopuolella sukulaisilla tai sijoitettuna ja 7 % ($n = 112$) arvioi, ettei mikään annetuista asumismuodon vaihtoehtoista sopinut heihin. 76 % ($n = 1324$) nuorista ei ollut seurustelusuhhteessa vastaamisen aikaan.

Data siivottiin niin, että analyysieihin tulivat mukaan vain ne tutkittavat, jotka olivat vastanneet kaikkiin tässä tutkimuksessa tarkastelun kohteina oleviin kysymyksiin. Lisäksi poissuljettiin vastaajat, jotka olivat vastanneet kieltävästi toiseen tai molempiin seuraavista kysymyksistä: ”Olen ymmärtänyt, että kyselyyn vastaaminen on vapaaehtoista ja voin lopettaa vastaamisen, milloin haluan” ja ”Olen ymmärtänyt, että vastaaminen tapahtuu nimettömästi ja kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti”. Otokoko ensimmäisessä tilastollisessa mallissa oli 1535. Toisessa mallissa otokoko oli 854, sillä aiemmasta otoksesta poissuljettiin vielä ne henkilöt, jotka eivät olleet raportoineet grooming-kokemuksia, eivätkä näin ollen myöskään päässeet vastaamaan kysymykseen eri groomaajatyyppien kuvailusta, josta toisen mallin selitettävät muuttujat johdettiin.

2.3 Tutkimuksen eettisyys

Valtaosa vastaajista (73 %) täytti kyselylomakkeen sosiaalisen median kautta. Loput vastaajista (27 %) täytti kyselylomakkeen sähköisesti koulun oppitunnilla. Vastaajissa oli iältään alle 15-vuotiaita (43 %). Koulun kautta kyselyyn osallistuneiden huoltajia informoitiin tutkimuksesta. Lisäksi tutkimuksesta löytyi tietoa Pelastakaa Lapset ry:n nettisivuilta. Kummassakaan osallistumistilanteessa huoltajilta ei kerätty suostumusta, eikä sosiaalisen median kautta osallistuneiden kohdalla voida tietää, ovatko huoltajat olleet osallistumisesta tietoisia.

Sähköisen kyselylomakkeen jakamiseen sosiaalisessa mediassa päädyttiin, koska keväällä 2021, kun tutkimus on toteutettu, valtaosa kouluista on ollut etäopetuksessa, jolloin yhtä laajaa joukkoa nuoria ei olisi muuten tavoitettu. Kuten aiemmin todettu, nimenomaan pandemia-aika kuitenkin lisäsi ilmiön tutkimisen tärkeyttä ja ajankohtaisuutta. Huoltajien suostumuksen kysymistä ei arvioitu välttämättömäksi, koska seuraavien Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden (2019) asettamien ehtojen koettiin täyttyvän:

"Jos alle 15-vuotiaita tutkitaan ilman huoltajan erillistä suostumusta tai informointia, on varmistettava, että tutkimus ei aiheuta tutkittaville haittaa ja että tutkittaviksi pyydetävät alaikäiset pystyvät ymmärtämään tutkimuksen aiheen ja sen, mitä tutkimukseen osallistuminen heiltä konkreettisesti edellyttää. Lisäksi vähintään toisen seuraavista edellytyksistä on toteuduttava: Tutkitaan asioita, joista ei saada kattavaa tutkimustietoa, jos lasten osallistumiseen tarvitaan huoltajan suostumus (esimerkiksi perheväkivalta, sosiaaliset ongelmat ja vastaavat) tai tutkitaan asioita, joista alaikäiset tutkittavat eivät itse halua huoltajan tietävän (esimerkiksi päihteiden käyttö, seksuaalinen suuntautuminen ja vastaavat)" (Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa, Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019).

Näin ollen huoltajien suostumuksen pyytämisen koettiin voivan vaikuttaa jopa negatiivisesti lasten ja nuorten vastaamismahdollisuuksiin ja vastausten luotettavuuteen. Kyselyn lopussa tarjottiin tietoa asiaankuuluvista tahoista, joihin voi olla yhteydessä, mikäli aihe nostattaisi vastaajissa psyykkistä stressiä tai halun ilmoittaa itseen tai toiseen kohdistuneesta seksuaaliväkivallasta. Aineiston tieteelliseen tutkimuskäyttöön haettiin tutkimuslupa Åbo Akademin ihmistieteiden eettiseltä lautakunnalta. Huoltajien suostumuksen puutteeseen pyydettiin lisäksi Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) näkemys, jonka mukaan edellä esitetyt ehdot täyttyivät.

2.4 Analyysi

Aineiston analyyseissä käytettiin IBM SPSS Statistics 27 –ohjelmaa. Tutkimuskysymyksiin pyrittiin vastaamaan käyttämällä aineiston analysointiin logistista regressioanalyysiä. Ensimmäiseen tilastolliseen malliin selitettäväksi muuttujaksi valittiin arvioitu tunnistuskyky. Selittävinä muuttujina toimivat ikä, sukupuoli, asumismuoto sekä saadun tiedon riittävyys. Kielteiseen arvioon saadun tiedon riittävydestä viitataan jatkossa termillä saadun tiedon *riittämättömyys*. Koska ensimmäisessä mallissa selitettävä muuttuja uudelleen koodattiin dikotomiseksi, käytettiin binääristä logistista regressioanalyysiä. Alustavia selittävien muuttujien välisiä yhteyksiä tarkasteltiin χ^2 -testillä. Ikä oli yhteydessä sukupuoleen $\chi^2(8) = 53.79, p < .001$, saadun tiedon riittävyyteen $\chi^2(4) = 59.04, p < .001$ sekä asumismuotoon $\chi^2(8) = 20.99, p = .007$. Sukupuoli oli yhteydessä saadun tiedon riittävyyteen $\chi^2(2) = 38.38, p <$

.001 ja asumismuotoon $\chi^2(4) = 20.08$, $p < .001$. Asumismuoto ei ollut yhteydessä saadun tiedon riittävyteen $\chi^2(2) = 2.87$, $p = .238$.

Koska tilastollisesti merkitseviä yhteyksiä selittävien tekijöiden välillä havaittiin, testattiin logistisen regression oletusta siitä, ettei selittävien tekijöiden välillä ole liikaa multikollineaarisuutta. Koska toleranssi oli kaikilla selittäville muuttujilla suurempi kuin .10 (ikä = .96, sukupuoli = .98, asumismuoto = .99, saadun tiedon riittävyys = .96) ja VIF alle 10 (ikä = 1.04, sukupuoli = 1.02, asumismuoto = 1.01, saadun tiedon riittävyys = 1.05), arvioitiin, ettei multikollineaarisuuden kanssa ole ongelmaa. Koska muuttujien uudelleenluokittelun jälkeen kaikki selittävät muuttujat ovat kategorisia, ei logistisen regression oletuksiin kuuluvaa lineaarisuuden testausta tarvinnut tehdä.

Toisessa tilastollisessa mallissa selitettävät muuttujat olivat kaikki neliluokkaisia, joten käytettiin multinomiaalista logistista regressioanalyysiä. Selittäviä muuttujia olivat arvioitu tunnistuskyky ja saadun tiedon riittävyys. Selitettäviä muuttujia olivat eri groomaajatyyppien kuvailusta johdetut painostavuus, seksuaalissävytteisyys ja henkilökohtaisuus -muuttujat, joille kaikille tehtiin omat mallinsa. χ^2 -testin perusteella arvio omasta tunnistuskyvystä oli yhteydessä kokemukseen saadun tiedon riittävydestä $\chi^2(1) = 45.65$, $p < .001$. Tästä syystä testattiin logistisen regression oletusta siitä, ettei selittävien tekijöiden välillä ole liikaa multikollineaarisuutta. Koska toleranssi oli molemmilla selittäville muuttujilla suurempi kuin .10 (tunnistuskyky = .95, saadun tiedon riittävyys = .95) ja VIF alle 10 (tunnistuskyky = 1.06, saadun tiedon riittävyys = 1.06), ei multikollineaarisuuden arvioitu olevan ongelma. Lineaarisuuden testausta ei tehty, koska molemmat selittävät muuttujat ovat kategorisia. Molemmissa analyyseissä tilastollisen merkitsevyyden raja-arvona käytettiin p -arvoa .05.

3 Tulokset

Taustatekijöiden (ikä, sukupuoli, asumismuoto) yhteyttä nuorten arvioihin kyvystään tunnistaa groomaaja tutkittiin binäärisellä logistisella regressioanalyysillä. Arvioidun tunnistuskyvyn yhteyttä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat ottaneen heihin yhteyttä, tutkittiin multinomiaalisella logistisella regressioanalyysillä. Multinomiaalisia logistisia regressioanalyysyjä tehtiin kaiken kaikkiaan kolme, koska groomaajien kuvailuista luotiin kolme eri muuttujaa. Kokemus groomingista saadun tiedon riittävydestä oli selittävänä muuttujana kaikissa analyysissä.

3.1.1 Nuorten tunnistuskykyä selittävä binäärinen logistinen regressioanalyysi

Ensimmäisessä analyysissä tehtiin binäärinen logistinen regressioanalyysi, jolla ennustettiin kielteistä arviota kyvystä tunnistaa groomaaja myönteiseen arvioon verrattuna. Selittäjinä toimivat ikä, sukupuoli, asumismuoto ja arvio saadun tiedon riittävydestä. Malli selitti luokkaan kuulumista paremmin kuin tyhjä malli $\chi^2(9) = 98.37, p < .001$. Mallin selitysaste oli 9 % (Nagelkerke $R^2 = .09$) ja malli sopi aineistoon $\chi^2(8) = 2.90, p = .941$. Malli luokitteli oikein 73.4 % tapauksista. Aineiston perusteella ikä ja saadun tiedon riittävyys olivat tilastollisesti merkitseviä selittäviä muuttujia. Sekä 11-13-vuotiailla, $OR = 2.58, 95\% CI = [1.76, 3.77]$, että 14-vuotiailla, $OR = 1.55, 95\% CI = [1.03, 2.35]$, oli suurempi riski kuulua ryhmään, joka ei koe tietävänsä, mistä tunnistaisi groomaajan, kuin vertailuryhmänä toimineilla 17-vuotiailla. Saadun tiedon riittämättömyys eli kokemus siitä, ettei groomingista saatu tietoa ollut riittävä lisä riskiä kuulua ryhmään, joka ei koe tietävänsä, mistä tunnistaisi groomaajan $OR = 2.69, 95\% CI = [2.10, 3.44]$ verrattuna niihin, jotka kokivat saaneensa riittävästi tietoa. Kaikkien selittäjien regressiokertoimet, p -arvot, ristitulosuhteet (OR) ja niiden luottamusvälit on raportoitu Taulukossa 3.

Taulukko 3

Iän, sukupuolen, asumismuodon ja saadun tiedon riittävyyden yhteys arvioon tunnistuskyvystä binäärisen logistisen regressioanalyysin mukaan

Muuttuja	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Ikä ^a			<.001		
Ikä: 11–13	0.95	0.19	<.001	2.58	[1.76,3.77]
Ikä: 14	0.44	0.21	.036	1.55	[1.03,2.35]
Ikä: 15	0.24	0.21	.242	1.27	[0.85,1.90]
Ikä: 16	-0.10	0.21	.626	0.90	[0.59,1.37]
Sukupuoli ^b			.083		
Sukupuoli: poika	-0.31	0.16	.056	0.73	[0.53,1.01]
Sukupuoli: muu	-0.33	0.24	.169	0.72	[0.45,1.15]
/en halua määritellä					
Asumismuoto ^c			.622		
Asumismuoto: 1 huoltaja	0.01	0.16	.934	1.01	[0.74,1.38]
Asumismuoto: kodin ulkopuolella	0.33	0.33	.330	1.39	[0.72,2.67]
Saadun tiedon riittävyys ^d	0.99	0.13	<.001	2.69	[2.10,3.44]
Vakiotermi	-1.68	0.18	<.001	0.19	

Huomiot: ^aVertailuryhmänä 17-vuotiaat. ^bVertailuryhmänä tytöt. ^cVertailuryhmänä kahden huoltajan kanssa asuvat. ^dVertailuryhmänä saamansa tiedon riittäväksi kokeneet. *B* = regressiokerroin, *SE* = keskivirhe, *p* = *p*-arvo, *OR* = ristitulosuhde, *95% CI* = 95 % luottamusväli.

3.1.2 Groomaajien raportoimista selittävät multinomiaaliset logistiset regressioanalyysit

Seuraavaksi tehtiin kolme multinomiaalista logistista regressioanalyysiä selitettävänä muuttujina koettu groomaajan painostavuus, seksuaalissävytteisyys ja kontaktin henkilökohtaisuus. Selittäjinä toimivat nuoren arvio omasta tunnistuskyvystään ja saamansa

tiedon riittävydestä. Analyysissä verrattiin vastaajien todennäköisyyttä raportoida tiettyä groomaajan kuvailua suhteessa siihen, ettei raportoi kumpaakaan annetuista vaihtoehdoista.

Analyysissä, jossa selitettävänä muuttujana oli painostavuus, malli ei selittänyt luokkaan kuulumista paremmin kuin tyhjä malli $\chi^2(6) = 9.75, p = .136$. Mallin selitysaste oli 1.2 % (Nagelkerke R^2) ja malli sopi aineistoon $\chi^2(3) = 2.55, p = .467$. Malli luokitteli oikein 33.7 % tapauksista. Uskottavuusosamäärätestin mukaan tunnistuskyky ei ollut yhteydessä painostavuuden raportointiin $\chi^2(3) = 4.69, p = .196$, kuten ei saadun tiedon riittävyyskään $\chi^2(3) = 5.62, p = .131$. Kielteisesti tunnistuskykynsä arvioineilla oli myönteisesti arvioineita pienempi todennäköisyys raportoida groomaajan ystävällisyyttä $OR = 0.64, 95\% CI = [0.41, 1.00]$ suhteessa siihen, ettei valinnut kumpaakaan annetuista kuvailuista. Saadun tiedon riittämättömäksi kokeneilla oli riittäväksi kokeneita suurempi todennäköisyys raportoida groomaajan painostavuutta/pakottavuutta $OR = 1.49, 95\% CI = [1.01, 2.21]$ suhteessa siihen, ettei valinnut kumpaakaan annetuista kuvailuista. Selittäjien regressiokertoimet, p -arvot, ristitulosuhteet (OR) ja niiden luottamusvälit on raportoitu Taulukossa 4.

Taulukko 4

Tunnistuskyvyn ja saadun tiedon riittävyyden yhteys painostavuuden kokemusten raportoimiseen multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin mukaan

Selitettävä	Selittävä	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Painostava/ pakottava	Tunnistus- kyky ^a	-0.11	0.23	.616	0.82	[0.57,1.40]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.40	0.20	.047	1.49	[1.01,2.21]
Ystävällisiä/ avuliaita	Tunnistus- kyky ^a	-0.45	0.23	.047	0.64	[0.41,1.0]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.33	0.19	.080	1.40	[0.96,2.03]
Molemmat	Tunnistus- kyky ^a	-0.01	0.24	.953	0.99	[0.62,1.57]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.37	0.21	.080	1.45	[0.96,2.19]
Ei kumpaa- kaan					1.00	Referenssi- ryhmä

Huomiot: ^aVertailuryhmänä myönteisesti tunnistuskykynsä arvioineet. ^bVertailuryhmänä saamansa tiedon riittäväksi kokeneet. *B* = regressiokerroin, *SE* = keskivirhe, *p* = *p*-arvo, *OR* = ristitulosuhde, *95% CI* = 95 % luottamusväli.

Analyysissä, jossa selitettävänä muuttujana oli seksuaalissävytteisyys, malli ei selittänyt luokkaan kuulumista paremmin kuin tyhjä malli $\chi^2(6) = 10.02, p = .124$. Mallin selitysaste oli 1.3 % (Nagelkerke R^2) ja malli sopi aineistoon $\chi^2(3) = 5.18, p = .159$. Malli luokitteli oikein 38.5 % tapauksista. Uskottavuusosamäärätestin mukaan tunnistuskyky ei ollut yhteydessä seksuaalissävytteisyyden raportoimiseen $\chi^2(3) = 0.86, p = .835$, mutta saadun tiedon riittävyys oli $\chi^2(3) = 9.96, p = .019$. Saadun tiedon riittämättömäksi kokeneilla oli riittäväksi kokeneita suurempi todennäköisyys raportoida kaikkia seksuaalissävytteisyyden vaihtoehtoja suhteessa

siihen, ettei valinnut kumpaakaan annetuista kuvailuista (alusta lähtien seksuaalissävytteistä $OR = 2.14$, $95\% CI = [1.27, 3.63]$, vähitellen seksuaalissävytteistä $OR = 2.12$, $95\% CI = [1.21, 3.70]$, molemmat $OR = 2.18$, $95\% CI = [1.26, 3.76]$). Selittäjien regressiokertoimet, p -arvot, ristitulosuhteet (OR) ja niiden luottamusvälit on raportoitu Taulukossa 5.

Taulukko 5

Tunnistuskyvyn ja saadun tiedon riittävyyden yhteys seksuaalissävytteisyyden kokemusten raportoimiseen multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin mukaan

Selitettävä	Selittävä	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Alusta lähtien seksuaalissävytteistä	Tunnistus- kyky ^a	-0.23	0.28	.406	0.79	[0.46,1.38]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.76	0.27	.004	2.14	[1.27,3.63]
Vähitellen seksuaalissävytteistä	Tunnistus- kyky ^a	-0.26	0.30	.385	0.77	[0.42,1.39]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.75	0.28	.008	2.12	[1.21,3.70]
Molemmat	Tunnistus- kyky ^a	-0.24	.30	.410	0.78	[0.44,1.40]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.78	0.28	.005	2.18	[1.26,3.76]
Ei kumpaakaan					1.00	Referenssi-ryhmä

Huomiot: ^aVertailuryhmänä myönteisesti tunnistuskäytönsä arvioineet. ^bVertailuryhmänä saamansa tiedon riittäväksi kokeneet. *B* = regressiokerroin, *SE* = keskivirhe, *p* = *p*-arvo, *OR* = ristitulosuhde, *95% CI* = 95 % luottamusväli.

Analyysissä, jossa selitettävänä muuttujana oli henkilökohtaisuus, malli ei selittänyt luokkaan kuulumista paremmin kuin tyhjä malli $\chi^2(6) = 12.10$, $p = .060$. Mallin selitysaste oli 1.6 %

(Nagelkerke R^2) ja malli sopi aineistoon $\chi^2(3) = 0.80, p = .851$. Malli luokitteli oikein 57.8 % tapauksista. Uskottavuusosamäärätestin mukaan tunnistuskyky ei ollut yhteydessä henkilökohtaisuuden raportoimiseen $\chi^2(3) = 5.15, p = .161$, kuten ei saadun tiedon riittävyyskään $\chi^2(3) = 6.60, p = .086$. Tunnistuskynsä kielteisesti arvioineilla oli myönteisesti arvioineita suurempi todennäköisyys raportoida groomaajan olleen varovainen yhteydenotoissaan $OR = 2.65, 95\% CI = [1.13, 6.25]$ suhteessa siihen, ettei valinnut kumpaakaan annetuista kuvailuista. Saadun tiedon riittämättömäksi kokeneilla oli riittäväksi kokeneita suurempi todennäköisyys raportoida kokemuksia henkilökohtaisten/intiimien asioiden kyselystä $OR = 1.49, 95\% CI = [1.07, 2.08]$ suhteessa siihen, ettei valinnut kumpaakaan annetuista kuvailuista. Selittäjien regressiokertoimet, p -arvot, ristitulosuhteet (OR) ja niiden luottamusvälit on raportoitu Taulukossa 6.

Taulukko 6

Tunnistuskyvyn ja saadun tiedon riittävyyden yhteys henkilökohtaisuuden kokemusten raportoimiseen multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin mukaan

Selitettävä	Selittävä	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>p</i>	<i>OR</i>	<i>95% CI</i>
Kyseli henkilökohtaisia/intiimejä asioita	Tunnistus- kyky ^a	0.05	0.20	.814	1.05	[0.71,1.54]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.40	0.17	.019	1.49	[1.07,2.08]
Hyvin varovainen yhteydenotoissaan	Tunnistus- kyky ^a	0.97	0.44	.026	2.65	[1.13,6.25]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	-0.02	0.44	.97	0.98	[0.42,2.32]
Molemmat	Tunnistus- kyky ^a	-0.08	0.32	.799	0.92	[0.50,1.71]
	Saadun tiedon riittävyys ^b	0.10	0.27	.713	1.10	[0.65,1.86]
Ei kumpakaan					1.00	Referenssi-ryhmä

Huomiot: ^aVertailuryhmänä myönteisesti tunnistuskykynsä arvioineet. ^bVertailuryhmänä saamansa tiedon riittäväksi kokeneet. *B* = regressiokerroin, *SE* = keskivirhe, *p* = *p*-arvo, *OR* = ristitulosuhde, *95% CI* = 95 % luottamusväli.

3.1.3 Frekvenssijakaumat ja prosentiosuudet

Vastaajien kokemusta groomingista kartoitettiin kysymällä aikuisen tai vähintään viisi vuotta vanhemman yhteydenotosta netissä. Vastaukset tämän tutkimuksen otoksessa (*n* = 1535) luokiteltiin iän mukaan frekvensseihin, jotka on raportoitu Taulukossa 7.

Taulukko 7

Grooming-kokemusten frekvenssijakauma ja prosenttiosuudet iän mukaan (n = 1535)

		Ikä									
		11–13		14		15		16		17	
		n / %	n / %	n / %	n / %	n / %	n / %	n / %			
Vastaus	Kyllä	150	39.3	156	54.9	191	58.1	221	77.0	200	79.1
	Ei	222	58.1	125	44.0	131	39.8	63	22.0	52	20.9

Kysymyksestä eri groomaajatyyppeiden kuvailusta luotiin kolme uutta muuttujaa: painostavuus, seksuaalissävytteisyys ja henkilökohtaisuus. Taulukossa 8 on raportoitu näihin muuttujiin sisältyvien groomaajien kuvailujen frekvenssijakaumat.

Taulukko 8

Eri groomaajatyyppeiden kuvailun frekvenssijakauma ja prosenttiosuudet uusiin muuttujiin sisältyvien kuvailujen osalta (n = 854)

Kuvailu	n	%
Kontakti oli hyvin painostavaa /pakottavaa	340	39.8
Hän/He olivat hyvin ystävällisiä /avuliaita	383	44.8
Keskustelu oli heti alusta lähtien seksuaalissävytteistä	558	65.3
Keskustelu muuttui vähitellen seksuaalissävytteiseksi	427	50.0
Hän/He kyselivät intiimejä ja/tai henkilökohtaisia asioita minusta	585	68.5
Hän/He olivat hyvin varovaisia yhteydenotoissaan	118	13.8

Kysymyksessä kartoitettiin myös sitä, suunnitteliko tekijä tapaamista ja toteutuiko suunniteltu tapaaminen. Nämä vastausvaihtoehdot jätettiin ulkopuolelle uusista muuttujista ja tilastollisista analyyseistä ryhmien epätasaisuuden vuoksi, ja koska toiminta oli haastavaa luokitella joko itsevarmaan tai varovaiseen tekijään linkittyväksi. Vastausten jakautuminen

koettiin kuitenkin olennaiseksi tutkimusaiheen kannalta. Kysymyksen frekvenssijakauma on raportoitu Taulukossa 9.

Taulukko 9

Eri groomaajatyyppien kuvailun frekvenssijakauma ja prosenttiosuudet tapaamisen suunnittelua koskevien kuvailujen osalta (n = 854)

Kuvailu	n	%
Hän/He olivat alusta lähtien suunnittelemassa tapaamista, joka ei toteutunut	316	37.0
Hän/He olivat alusta lähtien suunnittelemassa tapaamista, joka toteutui	35	4.1

Lisäksi vastaajilta kysyttiin, mistä he ovat saaneet groomingista tietoa. Vastausten frekvenssijakaumat on raportoitu Taulukossa 10. Avoimissa vastauksissa esiin nousi netistä saadun tiedon osalta muun muassa eri somealustat kuten Youtube ja Tiktok sekä uutiset. ”Muualta” kohtaan oli vastattu muun muassa sisarukset, oma kokemus tai ettei ole saanut tietoa. Taulukossa 11 on raportoitu vastausten jakautuminen groomingista saadun tiedon riittävydestä sukupuolen mukaan.

Taulukko 10*Mistä saanut tietoa frekvenssijakauma ja prosenttiosuudet (n = 1535)*

Vastausvaihtoehto	n	%
koulusta (opettaja, rehtori)	725	47.2
huoltajilta	403	26.3
ystävältä	472	30.7
netistä, kerro mistä?	748	48.7
hoitotalolta (esim. koulupsykologi, koulukuraattori, kouluterveydenhoitaja, psykologi, lääkäri, psykoterapeutti, sairaanhoitaja)	185	12.1
muualta	95	6.2

Taulukko 11*Groomingista saadun tiedon riittävyyden frekvenssijakauma ja prosenttiosuudet sukupuolen mukaan (n = 1535)*

	Sukupuoli						
	tyttö/nainen		poika/mies		muu/en halua määritellä		
	n / %		n / %		n / %		
Vastaus	Kyllä	704	63.0	242	81.8	86	71.1
	En	414	37.0	54	18.2	35	28.9

4 Pohdinta

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä siihen, miten nuoret arvioivat kykynsä tunnistaa netissä toimiva groomaaja. Selittävinä tekijöinä toimivat nuoren ikä, sukupuoli ja asumismuoto. Lisäksi tutkittiin, miten arvio omasta tunnistuskyvystä on yhteydessä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat ottaneen heihin yhteyttä netissä. Sekä arviota tunnistuskyvystä että erilaisten groomaajien raportointia tarkasteltiin myös sen kautta, arvioivatko nuoret saaneensa riittävästi tietoa groomingista.

Tämän aineiston pohjalta havaittiin, että mitä nuorempaan ikäluokkaan vastaajat kuuluivat, sitä todennäköisemmin he arvioivat kielteisesti kykynsä tunnistaa netissä toimiva groomaaja. Kokemus hyvästä tunnistuskyvystä oli yhteydessä varovaisten groomaajien tunnistamiseen niin, että tekijän ystävällisyys tunnistettiin osaksi groomausta. Vastaava ei kuitenkaan ilmennyt yhteydenoton varovaisuuden tunnistamisena, vaan kokemuksia tästä raportoivat todennäköisemmin kielteisesti tunnistuskykynsä arvioineet. Yhteydenoton varovaisuus edusti myös varovaista groomaajatyyppejä.

Kokemus siitä, ettei groomingista saatu tietoa ole ollut riittävää lisäsi todennäköisyyttä arvioida oma tunnistuskyky kielteisesti. Vastaajat, jotka kokivat saaneensa riittämättömästi tietoa, korostuivat itsevarmojen groomaajien tunnistamisessa. Lisäksi yhteydenoton seksuaalissävyytteisyys vaikuttaisi helposti tunnistettavalta erityisesti juuri vastaajille, jotka eivät kokeneet saaneensa groomingista riittävästi tietoa, riippumatta groomajatyypistä.

4.1 Arvio omasta tunnistuskyvystä

Taustatekijöistä ainoastaan iällä havaittiin yhteys nuorten arvioihin kyvystään tunnistaa groomaaja. Aineistossa 11-14-vuotiailla oli suurempi riski kuulua ryhmään, joka ei koe tietävänsä, mistä tunnistaisi netissä toimivan groomaajan, kuin vertailuryhmänä toimineilla 17-vuotiailla. Vanhempaan ikäluokkaan kuuluvat nuoret kokevat siis todennäköisemmin tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan, mikä tukee aiempia oletuksia. 39 prosenttia 11–13-vuotiaista ja 55 prosenttia 14-vuotiaista kuitenkin kertoi heihin olleen yhteydessä netissä aikuinen tai vähintään viisi vuotta vanhempi henkilö.

Vaikka sukupuoli ei aineiston perusteella ennustanut tunnistuskykyä, on huomion arvoista, että pojat olivat lähellä tilastollisen merkitsevyyden rajaa. Yhteyden suunta oli kuitenkin jokseenkin yllättävä, sillä pojilla näyttäytyi suurempi todennäköisyys arvioida tunnistuskykynsä myönteisesti. Tätä voisi selittää poikien puutteellinen tieto seksuaaliväkivallan moniulotteisuudesta, mikäli se näkyy myös puutteellisena metatietona. Frekvenssien perusteella selvä enemmistö, 82 prosenttia, pojista kuitenkin koki saaneensa riittävästi tietoa groomingista, mikä voi kertoa entisestään parantuneesta ja poikia tavoittavasta seksuaalikasvatuksesta. Tuoreempaa tutkimusta poikien seksuaalitiedoista ja poikiin kohdistuvasta seksuaaliväkivallasta kaivattaisiin lisää. Oletusten mukaisesti asumismuoto ei ennustanut tunnistuskykyä.

Tunnistuskyvyllä havaittiin yhteys siihen, millaisten groomaajien nuoret raportoivat olleen heihin yhteydessä, muttei kaikkien selitettävien muuttujien kohdalla. Nuoret, jotka kokivat tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan raportoivat todennäköisemmin kokemuksia groomaajan ystävällisyydestä/avuliaisuudesta, kuin nuoret, jotka eivät kokeneet tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan. Sen sijaan nuoret, jotka kokivat, etteivät tiedä mistä tunnistaisivat groomaajan valitsivat todennäköisemmin kuvailun, jonka mukaan tekijä on ollut varovainen yhteydenotoissaan. Tätä saattaisi selittää esimerkiksi se, että varovainenkin yhteydenotto voi pitää sisällään seksuaalissävytteisyyttä ja täten tunnistaudua helpommin groomingiksi kuin henkilökohtaisuuksien kysyminen ilman seksuaalissävytteisyyttä. Toisaalta kokemus siitä, ettei tiedä mistä tunnistaisi groomaajan voi johtaa nuorilla päätelmään, että tekijän on täytynyt olla varovainen. Varmoja päätelmiä tuloksesta ei voida luoda. Arvio omasta tunnistuskyvystä ei ollut yhteydessä yhteydenoton seksuaalissävytteisyyden kuvailuun.

4.2 Kokemus saadun tiedon riittävydestä

Kokemus saadun tiedon riittävydestä oli aineiston perusteella yhteydessä arvioon omasta tunnistuskyvystä. Ne vastaajat, jotka kokivat, etteivät olleet saaneet riittävästi tietoa groomingista, kuuluivat todennäköisemmin ryhmään, joka ei kokenut tietävänsä, mistä tunnistaisi netissä toimivan groomaajan verrattuna niihin, jotka kokivat saaneensa riittävästi tietoa. Näin ollen saadun tiedon riittämättömyys lisäsi riskiä kuulua ryhmään, joka arvioi

tunnistuskykynsä kielteisesti. Tämä tukee käsitystä tiedon havainnointikykyä ohjaavasta vaikutuksesta.

Saadun tiedon riittävyys oli aineiston perusteella yhteydessä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat olleen heihin yhteydessä kaikkien selitettävien muuttujien kohdalla. Nuoret, jotka kokivat, etteivät olleet saaneet riittävästi tietoa groomingista raportoivat todennäköisemmin kokemuksia painostavasta/pakottavasta kontaktista sekä henkilökohtaisten/intiimien asioiden kyselystä kuin nuoret, jotka kokivat saaneensa riittävästi tietoa. Molemmat kuvailut edustavat itsevarmoja groomaajia. Tulos voi viitata siihen, että riittämättömästi tietoa saaneet tunnistavat groomingin pääasiassa toimintatapojen kautta, jotka eivät ole kovinkaan hienovaraisia tai enää edes pelkäksi groomingiksi määriteltävää. Tämä vaikuttaisi ilmenevän myös seksuaalissävytteisyyden kohdalla: riittämättömästi tietoa saaneet raportoivat kaikkia kontaktin seksuaalissävytteisyyden muotoja todennäköisemmin kuin vastaajat, jotka kokivat saaneensa riittävästi tietoa. Voikin olla, että seksuaalissävytteisyys on niin selvästi havaittavaa, ettei sen tunnistamiseksi erityisesti tarvita tietoa groomingista. Tulos saattaa kertoa myös siitä, että riittämättömästi tietoa saaneet käsittävät groomingin nimenomaan seksuaalissävytteisyyden kautta, mutta eivät tunnista sen vaikeammin havaittavia muotoja.

Tulosten perusteella ei voida yksioikaisesti päätellä, että nuoret, jotka kokevat tunnustuskykynsä hyväksi ja saamansa tiedon riittäväksi tunnistaisivat paremmin varovaiset groomaajat. Huomionarvoista kuitenkin oli, että nuoret, jotka kokevat tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan kuvailivat todennäköisemmin yhteyttä ottaneita groomaajia ystävällisiksi ja avuliaksi, mikä edustaa vaikeimmin tunnistettavaa groomingin muotoa. Riittämättömäksi koetun tiedon yhteys yksinomaan itsevarmojen groomaajien ja kaikkien seksuaalissävytteisyyden kuvailujen valintaan on myös erityisen kiinnostavaa.

4.3 Tutkimuksen merkitys

Kouluissa on 2000-luvun aikana lisätty opetusta muun muassa seksuaalioikeuksista ja seksuaalisesta ahdistelusta (Kontula & Meriläinen, 2007). Tietoisuus näistä aiheista yksinään ei kuitenkaan hyödytä nuoria, mikäli he joutuvat groomatuiksi eivätkä tunnista, että heihin

kohdistuva toiminta on väärin ja rikollista. Tämä tutkimus on ensimmäisiä, jossa tarkasteltiin seksuaaliväkivallan uhriksi joutumisen varhaisinta alkua ja annettiin ääni nuorille itselleen.

Vaikka Suomen seksuaalikasvatus on moniin muihin maihin verrattuna arvostettavalla tasolla, voisi kouluissa olla perusteltua aloittaa jo nykyistä aiemmin tietoisuuden lisääminen seksuaaliväkivallasta ja median roolista seksuaalisuudessa. Kuten oletettua, tässä tutkimuksessa nuoremmat ikäluokat arvioivat kykynsä tunnistaa groomaaja kielteisemmin kuin vanhemmat ikäluokat. Frekvenssejä tarkastelemalla kuitenkin ilmeni, että huomattava osa 11–13-vuotiaista (39 %) ja 14-vuotiaista (55 %) kertoi heihin olleen netissä yhteydessä aikuinen tai vähintään viisi vuotta vanhempi henkilö. Grooming-ilmiö näyttäisi siis koskettavan jo jopa esimurrosikäisiä, jolloin tiedon kohdentaminen myös heihin on äärimmäisen tärkeää heidän suojaamiseksi ja tunnistuskykynsä parantamiseksi. Tässä tutkimuksessa nuoret kertoivat saaneensa eniten groomingista tietoa netin kautta (49 %) ja toiseksi eniten koulusta (47 %). Tämä on merkittävää etenkin saadun tiedon luotettavuuden kannalta: internetissä leviää helposti misinformaatiota, mikä voi vaikuttaa nuorten käsityksiin ja tätä kautta havainnointi- ja tunnistuskykyyn.

Tässä aineistossa suurin osa vastaajista koki saaneensa riittävästi tietoa ja tietävänsä, mistä tunnistaisi groomaajan, mutta isolla osalla oli silti myös kokemuksia groomaajista. On todennäköistä, että moniulotteisena ilmiönä grooming on vielä suppeasti ymmärretty, eikä varovaisten groomaajien tunnistaminen ole yhtä hyvää kuin itsevarmojen, mikä tekee varovaisista groomaajista erityisen vaarallisia. On kuitenkin merkittävää, että vaikka 37 prosenttia vastaajista ($n = 854$) oli kokenut groomaajan suunnitelleen tapaamista, niiden toteutumisesta raportoi vain noin neljä prosenttia. Tätä voi osaltaan selittää se, etteivät kaikki groomaajat ole aikeissakaan tavata uhrejaan kasvotusten suunnittelusta huolimatta (mm. DeHart ym., 2017). Toisaalta prosenttiluku voi heijastella sitä, että nuorten kyvyt groomaajien tunnistamiseen todella ovat hyvät, kuten suurin osa itse arvioi, jolloin prosessi ei pääse etenemään tapaamiseksi asti.

Vaikka tiedon lisääminen on tärkeää, ei se yksinään riitä nuorten suojaamiseksi groomingilta. Nuoret saattavat osallistua yhteydenpitoon esimerkiksi jännityksen halusta, tylsyydestä tai yksinäisyydestä (Greene-Colozzi ym., 2020), eikä suurin osa nuorista pidä grooming-kokemuksiaan vakavana asiana (Juusola ym., 2021). Mikäli yhteydenpito on edennyt

fyysiseen seksuaaliseen kanssakäymiseen, on tämän usein miten koettu tapahtuneen yhteisymmärryksessä (Wolak ym., 2004). Tiedon rinnalle tarvittaisiin siis keinoja käyttäytymisen ja asenteiden muutokseen. Nuorten ymmärrystä groomingin manipuloivasta luonteesta ja mahdollisista myöhemmistä vaikutuksista tulisi lisätä. Lisäksi on ensisijaisen tärkeää varmistaa, että nuoret kokevat turvalliseksi kertoa kokemuksistaan, eikä heitä syyllistetä groomatuksi tulemisesta.

4.4 Tutkimuksen rajoitteet, vahvuudet ja jatkotutkimusehdotukset

Johtopäätöksiä tehtäessä tulisi huomioida ryhmien epätasaisuus joidenkin muuttujien osalta. Ensimmäisen tilastollisen mallin otoksessa ($n = 1535$) vain 26.8 % vastaajista arvioi, ettei tiedä tai ei osaa sanoa, mistä tunnistaisi tekijän, joka pyrkii groomaamaan, siinä missä 73.2 % vastaajista koki tietävänsä. Myös selittävästä muuttujista etenkin sukupuoli (tytöt 72.8 %, pojat 19.3 %, muu/en halua määritellä 7.9 %) sekä asumismuoto (2 huoltajaa 79.2 %, 1 huoltaja 17.8 %, kodin ulkopuolella/sijoitettu 3 %) ovat ryhmiltään huomattavan eri kokoisia. Selvä enemmistö vastaajista, 67.2 %, koki saaneensa riittävästi tietoa groomingista siinä missä 32.8 % arvioi, ettei ollut saanut tietoa riittävästi.

Tutkimuksen aineisto on Pelastakaa Lapset ry:n keräämä selvitykseen, jollaista ei ole tehty aiemmin. Näin ollen käytetyn kyselyn vaikuttavuudesta ei ole tietoa. Kyselyn teossa on kuitenkin otettu mallia aiemmista lapsille kohdistetuista kyselyistä, kuten Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen Kouluterveyskyselystä (2019). Kyselyn otoksen ($n = 1762$) voidaan katsoa olevan edustava otos Suomessa asuvista 11–17-vuotiaista nuorista. Otoksen erityisenä vahvuutena on nuorten huomioiminen jo 11-vuoden iästä lähtien sekä sukupuolivähemmistöön kuuluvien mukaan ottaminen. Otoksesta tulisi kuitenkin huomioida valitettava havainto siitä, etteivät kaikki vastaajat ole täyttäneet kyselyä tosissaan. Näitä vastaajia ei kuitenkaan tämän tutkimuksen analyysijä varten karsittu, koska vastaajat olisi kyetty erottelemaan asian suhteen vain avoimia vastauksia tulkitsemalla.

Kyselylomakkeessa oli joitain tulosten tulkintaa vaikeuttavia muotoseikkoja. Saaduista tuloksista ei voida tehdä varmoja johtopäätöksiä siitä, millaisia groomaajia nuoret todella tunnistavat tai eivät tunnista. Kyselyssä nuoria on pyydetty kuvailemaan vastausvaihtoehtojen avulla, millaiset groomaajat ovat ottaneet heihin yhteyttä netissä. Vaikka kaikki tähän

kysymykseen vastanneet ovat aiemmin kyselyssä raportoineet grooming-kokemuksia, jättää kysymyksenasettelu mahdolliseksi myös sen, etteivät vastaajat valitse tietynlaisia groomaajia vastausvaihtoehdoista, koska heihin ei aidosti ole tämän tyyppinen groomaaja koskaan ollut yhteydessä. On myös mahdollista, ettei kyselyssä käytetty luokittelu ole täysin tavoittanut groomaajien olemusta. Groomaajien luokittelu olisikin mielekkäintä tehdä jatkumona, kuten esimerkiksi Martellozzo (2012) on tehnyt. Kaiken kaikkiaan luokitteluja, joihin perustaa tekijätyyppien jaottelu on tehty ennestään varsin vähän, eikä groomaajien tunnistamisesta ole vielä mittareita.

Grooming-kokemuksia kartoitettiin kysymällä, onko nuoreen ollut yhteydessä henkilö, jonka nuori arvioi tai tietää olevan aikuinen tai vähintään itseä viisi vuotta vanhempi. Tämä jättää mahdolliseksi tilanteen, jossa nuorella on kokemusta tällaisesta yhteydenotosta, mutta kontakti ei ole tosiasiaassa ollut groomausta. Ylipäätään groomingin määrittelyn ja muusta seksuaaliväkivallasta erottamisen vaikeus hankaloitti aiheen tutkimista. Vaikka onkin tärkeää kartoittaa kokemuksia nuorilta itseltään, luo itsearviointi ilmiön mittaamiseen haasteita: kuinka esimerkiksi huomioida ne nuoret, jotka eivät tunnista ollenkaan tulleen groomatuiksi?

Multinomiaalisissa logistisissa regressioanalyseissä mikään tilastollinen malli ei ollut parempi kuin tyhjä malli ja selitysasteet olivat hyvin pieniä. Uskottavuusosamäärätien mukaan selittävät muuttujat eivät olleet yhteydessä selitettäviin muuttujiin, lukuun ottamatta saadun tiedon riittävyyden yhteyttä seksuaalissävytteisyyden raportoimiseen. Analyysiin valitut selittävät muuttujat eivät siis olleet kovin mielekkäitä selittämään groomaajien kuvailuissa esiintyvää vaihtelua, vaan ilmiön selittämiseksi on olemassa tekijöitä, joita tässä tutkimuksessa ei ole otettu huomioon. Havaittuja yhteyksiä selittävien ja selitettävän muuttujan välillä saattavatkin selittää siis tekijät, joita ei tässä tutkimuksessa tavoitettu. Tämä oli kuitenkin oletettavaa huomioiden ilmiön laajuuden ja aiemman vähäisen tutkimustiedon. Tämän tutkimuksen tarkoitus ei ollut niinkään kattavan mallin rakentaminen, vaan muuttujien välisten yhteyksien tarkastelu. Lisäksi selittäviä muuttujia oli vain kaksi, mikä jo itsessään vaikuttaa kykyyn selittää vaihtelua. Etenkin toisen tilastollisen mallin tuloksiin on siis suhtauduttava lähinnä suuntaa antavina. Kyselylomakkeessa olisi voinut olla aiheellista käyttää jatkuvia muuttujia, jolloin ihmisiin liittyviä ilmiöitä saataisiin kuvattua moniulotteisemmin ja mahdollistettaisiin monipuolisempi aineiston analysointi.

Tämä tutkimus on tiettävästi ensimmäinen, jossa tarkasteltiin groomaajien tunnistamista nuorten näkökulmasta tutkimushetkellä. Aiheen tuoreus loi aiemmin mainittuja rajoitteita tutkimukselle, mutta on myös sen vahvuus. Tutkimuksen aihe on merkityksellinen ja ajankohtainen, sillä sekä nuorten internetin käyttö että seksuaaliväkivallan kokemukset ovat olleet kasvussa viime vuosina. Nuorten osallistaminen nimenomaan heitä koskettavan ilmiön tarkasteluun on perusteltua ilmiön ymmärtämiseksi ja siihen vaikuttamiseksi.

Jatkotutkimuksissa olisi tarpeen ennen kaikkea selkiyttää groomingin määrittelyä entisestään, suosia enemmän jatkuvia muuttujia sekä jatkaa sen kartoittamista, mitkä tekijät tunnistamiseen ovat yhteydessä.

4.5 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mitkä tekijät ovat yhteydessä nuorten arvioihin kyvyistään tunnistaa groomaaja sekä siihen, millaisten groomaajien nuoret tunnistavat olleen heihin yhteydessä. Yhdeksi tärkeimmäksi huomioksi nousi iän yhteys: ikäluokaltaan nuorimmat kokivat todennäköisemmin, etteivät he tiedä, mistä tunnistaisivat netissä toimivan groomaajan. Tässä aineistossa kuitenkin huomattavalla osalla jo 11–13-vuotiaista oli kokemuksia aikuisten yhteydenotoista netissä. Tämä on merkittävä huomio, sillä groomingin ei ole tyypillisesti ajateltu koskettavan niinkään esimurrosikäisiä, jolloin heille ei mahdollisesti tarjota asiasta tietoa samassa määrin kuin tätä vanhemmille. Kokemus groomingista saadun tiedon riittävydestä oli toinen tekijä, joka oli yhteydessä nuorten arvioon tunnistuskyvystään. Nuoret, jotka kokivat saaneensa riittämättömästi tietoa arvioivat myös todennäköisemmin, etteivät tiedä, mistä tunnistaisivat netissä toimivan groomaajan. On kuitenkin huomionarvoista, että valtaosa vastaajista koki saaneensa riittävästi groomingista tietoa sekä tietävänsä, mistä tunnistaisi groomaajan.

Nuorten arvioilla tunnistuskyvystään ja saamansa tiedon riittävydestä oli yhteys siihen, millaisista groomaajista he raportoivat kokemuksia, mutta kaiken kaikkiaan nämä muuttujat eivät olleet hyviä selittämään ilmiötä. Tulokset antoivat viitteitä siitä, että yhteydenottojen seksuaalissävytteisyys tunnistetaan groomingiksi ennen kaikkea nuorten osalta, jotka eivät koe saaneensa aiheesta riittävästi tietoa. Muilta osin näillä vastaajilla korostui itsevarmojen groomaajien tunnistaminen. Nuoret, jotka kokivat, etteivät tiedä mistä tunnistaisivat groomaajan, kuvailivat tekijöiden olleen varovaisia yhteydenotoissaan. Vastaajat, jotka kokivat tietävänsä, mistä tunnistaisivat groomaajan kuvailivat tekijöitä ystävällisiksi ja

avuliaksi, mikä edustaa groomingin vaikeimmin tunnistettavaa ja vaarallisinta muotoa ja on siksi merkittävä huomio. Vaikka tämän tutkimuksen perusteella ei voida vetää vahvoja johtopäätöksiä siitä, mikä vaikuttaa nuorten kykyyn tunnistaa itsevarma tai varovainen groomaaja, ovat tulokset viitteellisinä mielenkiintoisia.

Tutkimuksessa käytetty aineisto on uniikki, koska nuorten omia käsityksiä ja kokemuksia groomingista nykyhetkessä ei tiettävästi ole aiemmin kartoitettu, etenään yhtä laajalla ikäryhmällä. Groomaajien tunnistamiseen olisi tarpeen kuitenkin kehittää myös objektiivisempia mittaustapoja. Lisäksi olisi tärkeää selkiyttää edelleen groomingin määrittelyä ja groomaajatyyppeiden luokittelua. Nuoria itseään ei kuitenkaan saa jättää ulkopuolelle aiheesta, joka koskettaa nimenomaan heidän turvallisuuttaan. Tämä tutkimus edesauttaa ilmiön parempaa ymmärtämistä ja on osaltaan luomassa raameja tuleville tutkimuksille aiheesta.

Lähteet

- Bandura, A. (1977). Social learning theory. *The War System: An Interdisciplinary Approach*. 141–159. Prentice Hall: Englewood cliffs.
- Black, P. J., Wollis, M., Woodworth, M., & Hancock, J. T. (2015). A linguistic analysis of grooming strategies of online child sex offenders: Implications for our understanding of predatory sexual behavior in an increasingly computer-mediated world. *Child Abuse & Neglect*, *44*, 140–149. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2014.12.004>
- Craven, S., Brown, S., & Gilchrist, E. (2006). Sexual grooming of children: Review of literature and theoretical considerations. *Journal of Sexual Aggression*, *12*(3), 287–299. <https://doi.org/10.1080/13552600601069414>
- de Santisteban, P., del Hoyo, J., Alcázar-Córcoles, M. Á., & Gámez-Guadix, M. (2018). Progression, maintenance, and feedback of online child sexual grooming: A qualitative analysis of online predators. *Child Abuse & Neglect*, *80*, 203–215. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.026>
- de Santisteban, P., & Gámez-Guadix, M. (2018). Prevalence and risk factors among minors for online sexual solicitations and interactions with adults. *The Journal of Sex Research*, *55*(7), 939–950. <https://doi.org/10.1080/00224499.2017.1386763>
- DeHart, D., Dwyer, G., Seto, M. C., Moran, R., Letourneau, E., & Schwarz-Watts, D. (2017). Internet sexual solicitation of children: A proposed typology of offenders based on their chats, e-mails, and social network posts. *Journal of Sexual Aggression*, *23*(1), 77–89. <https://doi.org/10.1080/13552600.2016.1241309>
- Dyer, T. (2018). The effects of social media on children. *Dalhousie Journal of Interdisciplinary Management*, *14*. <https://doi.org/10.5931/djim.v14i0.7855>
- Eysenck, M., W. (2012). Fundamentals of cognition. *Psychology Press, Second edition*.
- Fagerlund, M., Peltola, M., Kääriäinen, J., Ellonen, N., & Sariola, H. (2013). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2013 Lapsiuhritutkimuksen tuloksia. *Poliisiammattikorkeakoulun raportteja 110*. Suomen Yliopistopaino – Juvenes Print, Tampere 2014. ISBN 978-951-815-270-8
- Forss, M., & Tolvanen, M. (2013). Lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin. *Edilex*, *2013/35*, 25.
- Greene-Colozzi, E. A., Winters, G. M., Blasko, B., & Jeglic, E. L. (2020). Experiences and perceptions of online sexual solicitation and grooming of minors: A retrospective

- report. *Journal of Child Sexual Abuse*, 29(7), 836–854.
<https://doi.org/10.1080/10538712.2020.1801938>
- Hamilton-Giachritsis, C., Hanson, E., Whittle, H., Alves-Costa, F., & Beech, A. (2020). Technology assisted child sexual abuse in the UK: Young people’s views on the impact of online sexual abuse. *Children and Youth Services Review*, 119, 105451.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105451>
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. *Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita*, 3, 2019.
- Ilmonen, K., Korhonen, E., Lipsanen, L., Kaukoranta, R., & Kotiranta, S. (2019). Seksuaalioikeudet. Väestötietosarjan osa 29. Väestöliitto.
 ISBN (PDF): 978-952-226-202-8
- Joleby, M., Lunde, C., Landström, S., & Jonsson, L. S. (2020). “All of me is completely different”: Experiences and consequences among victims of technology-assisted child sexual abuse. *Frontiers in Psychology*, 11, 606218.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.606218>
- Joleby, M., Lunde, C., Landström, S., & Jonsson, L. S. (2021). Offender strategies for engaging children in online sexual activity. *Child Abuse & Neglect*, 120, 105214.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2021.105214>
- Juusola, A., Simola, T., Tasa, J., Karhu, E., & Sillfors, P. (2021). Grooming lasten silmin - selvitys lasten ja nuorten kokemasta groomingista netissä. Pelastakaa Lapset.
 ISBN 978-952-7112-61-8
- Kontula, O. (2010). The evolution of sex education and students’ sexual knowledge in Finland in the 2000s. *Sex Education*, 10(4), 373–386.
<https://doi.org/10.1080/14681811.2010.515095>
- Kontula, O., Meriläinen, H. (2007). Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto, Väestöntutkimuslaitos. Vammalan Kirjapaino Oy.
 ISBN: 978-951-9450-69-8
- Laaksonen, T., Sariola, H., Johansson, A., Jern, P., Varjonen, M., von der Pahlen, B., Sandnabba, N. K., & Santtila, P. (2011). Changes in the prevalence of child sexual abuse, its risk factors, and their associations as a function of age cohort in a Finnish population sample. *Child Abuse & Neglect*, 35(7), 480–490.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2011.03.004>

- Madigan, S., Villani, V., Azzopardi, C., Laut, D., Smith, T., Temple, J. R., Browne, D., & Dimitropoulos, G. (2018). The prevalence of unwanted online sexual exposure and solicitation among youth: A meta-analysis. *Journal of Adolescent Health, 63*(2), 133–141. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2018.03.012>
- Martellozzo, E. (2019). Online child sexual abuse. Teoksessa *Child Abuse and Neglect* (ss. 63–77). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-815344-4.00004-0>
- Martellozzo, E., Nehring, D., & Taylor, H. (2010). Online child sexual abuse by female offenders: An exploratory study. *International Journal of Cyber Criminology, 4*(1), 592–609.
- Martellozzo, M. (2012). *Online child sexual abuse: Grooming, policing and child protection in a multi-media world*. Routledge; eBook Collection (EBSCOhost). <https://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=602213&site=ehost-live>
- Mellanby, A. R. (2001). A comparative study of peer-led and adult-led school sex education. *Health Education Research, 16*(4), 481–492. <https://doi.org/10.1093/her/16.4.481>
- Mielityinen, L., Hautamäki, S., Hakala, V., Fagerlund, M., & Ellonen, N. (2022). Lasten ja nuorten väkivaltakokemukset 2022 – Määrät, piirteet ja niiden muutokset 1988-2022. *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisu 2023:5. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus*, 119.
- Mitchell, K. J., Jones, L. M., Finkelhor, D., & Wolak, J. (2014). *Trends in Unwanted Online Experiences and Sexting: Final Report*.
- O’Connell, R. (2003). A typology of child cybersexploitation and online grooming practices. *Preston, England: University of Central Lancashire*
- Poliisi. (2022). Seksuaalirikokset. Haettu osoitteesta: [Poliisi.fi/seksuaalirikokset](https://poliisi.fi/seksuaalirikokset).
- Powell, A., Scott, A. J., & Henry, N. (2020). Digital harassment and abuse: Experiences of sexuality and gender minority adults. *European Journal of Criminology, 17*(2), 199–223. <https://doi.org/10.1177/1477370818788006>
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*.
- Sprecher, S., Harris, G., & Meyers, A. (2008). Perceptions of sources of sex education and targets of sex communication: Sociodemographic and cohort effects. *Journal of Sex Research, 45*(1), 17–26. <https://doi.org/10.1080/00224490701629522>
- Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. (2022). Seksuaaliväkivalta. Haettu osoitteesta:

- <https://thl.fi/fi/web/vakivalta/vakivallan-muodot/seksuaalivakivalta>
- Tilastokeskus. (2021). Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö. Helsinki: Tilastokeskus. ISSN=2341-8699
<http://www.stat.fi/til/sutivi/index.html>
- Tversky, A., Kahneman, D. (1974). Judgment under uncertainty: Heuristics and biases. *Science*, 185,1124–1131. <https://doi.org/10.1126/science.185.4157.1124>
- van Gijn-Grosvenor, E. L., & Lamb, M. E. (2021). Online groomer typology scheme. *Psychology, Crime & Law*, 27(10), 973–987.
<https://doi.org/10.1080/1068316X.2021.1876048>
- Webster, S., Davidson, J., Bifulco, A., Gottschalk, P., Caretti, V., Pham, T., Grove-Hills, J., Turley, C., Tompkins, C., Ciulla, S., Milazzo, V., Schimmenti, A., & Craparo, G. (2012). European online grooming project - Final report.
- Whittle, H., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A., & Collings, G. (2013). A review of online grooming: Characteristics and concerns. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 62–70. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2012.09.003>
- Williams, R., Elliott, I. A., & Beech, A. R. (2013). Identifying sexual grooming themes used by internet sex offenders. *Deviant Behavior*, 34(2), 135–152.
<https://doi.org/10.1080/01639625.2012.707550>
- Winters, G. M., Kaylor, L. E., & Jeglic, E. L. (2017). Sexual offenders contacting children online: An examination of transcripts of sexual grooming. *Journal of Sexual Aggression*, 23(1), 62–76. <https://doi.org/10.1080/13552600.2016.1271146>
- Wolak, J., Finkelhor, D., & Mitchell, K. (2004). Internet-initiated sex crimes against minors: Implications for prevention based on findings from a national study. *Journal of Adolescent Health*, 35(5), 424.e11–424.e20.
<https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2004.05.006>
- Wolak, J., Finkelhor, D., Mitchell, K. J., & Ybarra, M. L. (2010). Online “predators” and their victims: Myths, realities, and implications for prevention and treatment. *Psychology of Violence*, 1(S), 13–35. <https://doi.org/10.1037/2152-0828.1.S.13>
- Yle. (2020). Poliisi varoittaa: Yhä useampi lapsi voi joutua hyväksikäytön uhriksi netissä koronakriisin takia – ilmiö näkyy jo. <https://yle.fi/a/3-11300525>.

Liite 1

Liite 1: Kysymyksiä 16. ja 48. vastausvaihtoehdot

Kysymys 16.

Miten kuvaisit tekijöitä (groomaajia), jotka ovat ottaneet sinuun yhteyttä netissä? Voit valita useamman vaihtoehdon.

Hän/he lähettivät itsestään kuvia.

Hän/he eivät kertoneet itsestään mitään.

Hän/he ohjeistivat minua, kuinka toimia.

Kontakti oli hyvin painostavaa/pakottavaa.

Hän/he halusivat vain kuvia minusta, mutta eivät lähettäneet itsestään kuvia.

Hän/he halusivat vain kuvia/viestejä, ei videoyhteyttä.

Hän/he olivat heti yhteydenoton alusta lähtien suunnittelemassa tapaamista, joka toteutui.

Hän/he olivat heti yhteydenoton alusta suunnittelemassa tapaamista, joka ei toteutunut.

Hän/he olivat hyvin varovaisia yhteydenotoissaan.

Keskustelu oli heti alusta lähtien seksuaalissävyytteistä.

Keskustelu muuttui vähitellen seksuaalissävyytteiseksi.

Hän/he kyselivät intiimejä ja/tai henkilökohtaisia asioita minusta.

Kysymys 48.

Asutko tällä hetkellä?

kahden huoltajan kanssa

asun vuoroviikoin huoltajieni luona

asun vain toisen huoltajani kanssa

asun isovanhempieni tai muun sukulaisen luona

asun sijaisperheessä

asun lastenkodissa, nuorisokodissa tai koulukodissa

asun perhekodissa

olen sijoitettuna laitokseen

ei mikään yllä mainituista, mikä?
